

Institut Václava Klause: Krátký komentář k státnímu rozpočtu 2021

- CZ24 News | 13. listopadu 2020

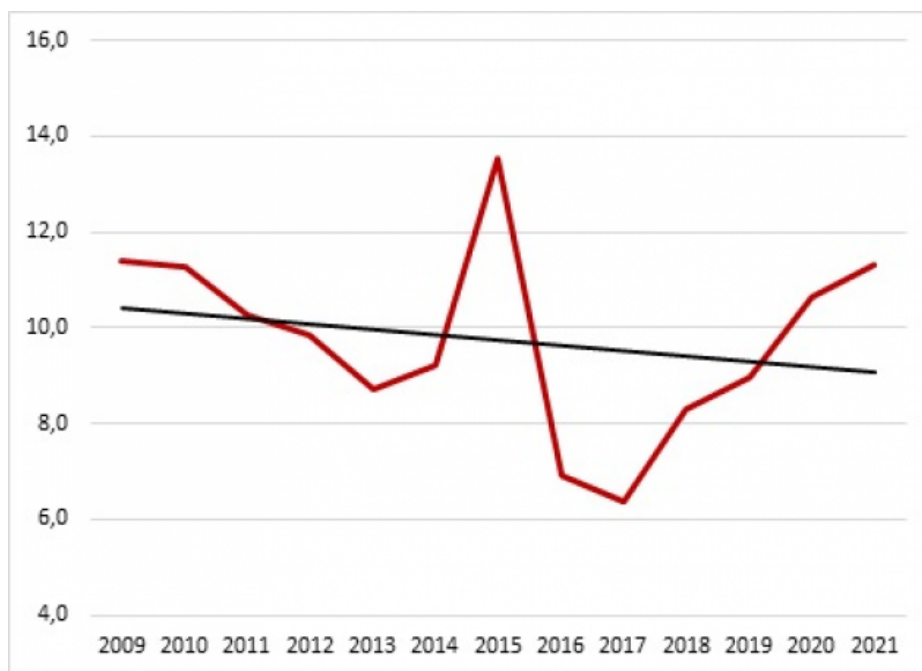
ČESKO: Sněmovna aktuálně projednává státní rozpočet na rok 2021. Podpořit jej do poslanecké sněmovny přišel i v posledních měsících na politické scéně prakticky absentující prezident republiky.

Jednou věcí je rozpočet samotný, stojí však za to připomenout i okolnosti jeho vzniku. Asi nemá cenu opakovat, že hlavním a nejviditelnějším parametrem je rozpočtový schodek. Debatu o jeho kladných či alespoň nulových hodnotách by však očekával jen hodně naivní člověk. Diskutuje se pouze o tom, o kolik se Česká republika v příštím roce zadluží. Paní ministryně Schillerová v první fázi příprav rozpočtu avizovala schodek 116 mld. Kč, pak ale postupně „navýšila sázky“ až na aktuálních 320 mld. Kč. Tam se prozatím rozpočtový gambit ustálil. Jak ale napovídá vývoj letošního roku, nemusí jít ani zdaleka o konečné číslo. Vzhledem ke změně z původně oznámených 116 mld. na 320 mld. Kč se klidně mohou čísla hýbat dál, a to i dramaticky. Zdá se, že dnes je už možné vše.

Klíčové pro konečnou výši schodku bude ale mimo jiné i to, zda poslanecká sněmovna schválí poslanecký pozměňovací návrh premiéra Babiše (sic!), který ruší superhrubou mzdu s vyčíslovaným dopadem do státního rozpočtu okolo -90 mld. Kč. Tím by rozpočtový schodek poskočil na -410 miliard.

Ministerstvo financí snažící se hledat alespoň nějaká pozitiva zdůrazňuje, že investice rozpočtované na příští rok budou nejvyšší za poslední roky, „rekordní“, jak o nich hovoří tisková zpráva. Tato skutečnost ale více vypovídá o předešlých letech než o dnešku. Investice mají dosáhnout hodnoty 186,9 mld. Kč. To je skutečně ve svém nominálním vyjádření rekordní suma. Důležitý je však kontext. Investice mají v roce 2021 dosáhnout cca 11,3 % celkových výdajů, což je relativní úroveň investic stejná jako v krizovém roce 2009. O žádný dramatický rekord nemající srovnání tak zdaleka nejde. Dokonce tím nedochází ani ke zvratu klesajícího trendu z posledních let (viz graf).

Graf: Kapitálové výdaje jako podíl celkových výdajů státního rozpočtu (v %)

Zdroj dat: Ministerstvo financí

Pozn.: Na zvýšení podílu investic v roce 2015 se výraznou měrou podílelo čerpání fondů EU. Výkyv byl způsoben skutečností, že rok 2015 byl posledním rokem pro dočerpání prostředků EU v rámci programového období 2007-2013.

Navíc, jak velmi přesně připomíná v Newsletteru IVK (říjen/2020) Roman Češka „Každý podnikatel ví, že není investice jako investice. Rozdíl mezi dobrou a špatnou investicí je stejný jako rozdíl mezi úspěšným podnikáním a úpadkem. Pokud není investice dobře promyšlená, připravená a ekonomicky odůvodněná, pak nepřináší dobro, ale jen problémy. Takové jsou vládní investice. Neinvestuje se do zdraví a prosperity, ale do nepřipravených a předražených projektů, které nejsou vybírány podle objektivního posouzení společenského a ekonomického přínosu, ale podle toho, aby na nich někdo vydělal.“

Některé skutečnosti rozpočtu jsou za současné situace svým způsobem snad i pochopitelné. Pokles daňových příjmů v důsledku propadu ekonomiky: 57,7 mld. Kč. Pokles příjmů z pojistného na sociální zabezpečení: 37,9 mld. Kč. Vyšší výdaje na dávky v nezaměstnanosti v důsledku vývoje ekonomiky: 7,9 mld. Kč apod. Souvisí s negativním vývojem restrikcemi tížené ekonomiky a jen velmi složitě by s nimi šlo aktuálně cokoli systémově podstatného udělat. I když teoreticky to možné samozřejmě je.

S čím je ale potřeba polemizovat nebo spíše důrazně protestovat jsou výdaje, které samo ministerstvo označuje jako výdaje „nad rámec přímých důsledků pandemie“. Jde zejména o valorizaci důchodů o 839 Kč měsíčně: 29,5 mld. Kč; posílení kapitoly výdajů na vzdělávání v kapitole MŠMT (navýšení platů pracovníků ve školství): 19 mld. Kč; posílení výdajů na vědu a výzkum ze 46,8 mld. Kč na 47,7 mld. Kč: 1 mld. Kč apod.

Zde se naskýtá prostor pro dramatické úspory (pokud by o ně někdo stál). A to zejména v případě zmiňované valorizace důchodů, nárůstu platu učitelů, ale i oněch výdajů na vědu. V krizi jsme všichni společně a není možné, aby se na jejich nákladech některé profesní či socioekonomické skupiny nepodílely (samozřejmě na úkor ostatních). Důchodci by opravdu mohli snést, že se nebudou jeden rok zvyšovat důchody nebo že se budou zvyšovat pomaleji. Kvůli starším lidem primárně se všechna opatření dělají, zároveň nenesou tíhu možné ztráty pracovního místa a příjmu. Byť je i ze strany opozice téměř nepřestavitelné toto říkat, bylo by to správné a férové.

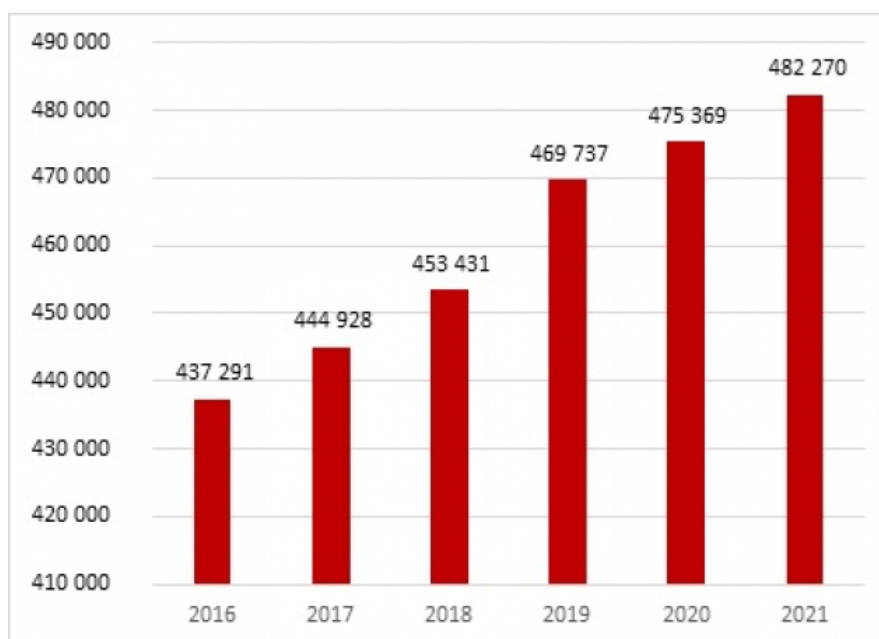
Na tomto místě je asi rovněž férově říci, že autor toto tvrdí jako člověk z generace 80s-90s, která v budoucnu jednak ponese největší tíhu zadlužení a zároveň nebude na její důchody z čeho „brát“. Podle posledních závěrů *Národní rozpočtové rady* tato generace v souvislosti důchody „nejdříve ponese tíhu zvyšování daní pro nutnou sanaci na příjmové straně důchodového účtu a po odchodu do důchodu je pak negativně zasáhne vynucené snížení náhradového poměru“, tedy výše důchodu. Ministryně Maláčová však na svých slovech o „udržitelnosti“ důchodové účtu dál trvá. A důchodová reforma je v nedohlednu.

Ale zpět ke dnešku. Za výše zmiňovaným posílením kapitoly výdajů na vzdělávání v kapitole MŠMT se skrývá primárně „zajištění průměrného platu učitele ve výši asi 45 450 Kč.“ Vědí to občané? Vědí to všichni ti, kteří museli zavřít své obchody a restaurace? Je teď ta správná doba na zvyšování platů ve státním sektoru z daní lidí, kterým se platy v soukromém sektoru zvyšovat nebudou?

Jen tyto dílčí kroky (omezení valorizace důchodů a růstu platů ve školství a omezení růstu výdajů na vědu, nikoli jejich snížení) by znamenaly snížení schodku o 50 mld. Kč. To není málo. Zároveň je to ale silně nepopulární. Státnickým postojem by však bylo předstoupit před občany a takovou politiku před nimi obhájit. Utrácet je jednoduché, to nevyžaduje žádné zvláštní kvality.

Mimo toho počítá státní rozpočet s dalším nárůstem počtu státních zaměstnanců. Těch bude napřesrok o téměř 7 000 víc než letos. Trend nepřetržitého bobtnání státu tak i nadále pokračuje.

Graf: Vývoj počtu státních zaměstnanců

Zdroj dat: Ministerstvo financí

V celkovém rostoucím balíku výdajů na mzdy však bobtnají i mzdové náklady na pracovníka. Průměrná měsíční mzda v soukromé sféře aktuálně (2Q/2020) činí 36 593 Kč. Průměrná mzda ve státním sektoru je 40 572 Kč. Je tedy o čtyři tisíce vyšší. V rámci mediánu je tento rozdíl ještě výraznější a rozpočet na rok 2021 v tomto ohledu nepřinese i navzdory bezprecedentní krizi žádnou výraznou změnu trendu, spíše dojde k dalšímu prohloubení tohoto rozdílu. Asi těžko proto může překvapit, že rozpočet 2021 přináší výrazné zhoršení dlouhodobého bolavého místa českých veřejných financí, mandatorních výdajů.

Ale ani v případě ostatních výdajů to není lepší. Namátkou. „Výdaje kapitoly ministerstva obrany jsou navrženy pro rok 2021 ve výši 85,4 mld. Kč, nárůst o 12,8 mld. Kč proti roku 2020.“ Opravdu ani zde nelze ušetřit? Když ne celou částku, tak alespoň část. Byla by to úspora v řádu miliard. Takto by se dalo jít kapitolu po kapitole a v rámci kapitol i položku po položce. O to však evidentně nikdo nestojí.

Ve chvíli, kdy se prolomila hráz je totiž možné všechno. Ještě nedávno se bojovalo o jednotky miliard popřípadě desítky, dnes se žongluje se stovkami. Premiér Babiš racionální rozpočtovou politiku evidentně úplně vzdal ve chvíli, kdy zjistil, že ať udělá cokoli, bude letos schodek v řádu stovek miliard. Proč k tomu tedy ještě další stovky (svým voličským skupinám) nepřidat. Příští rok se na této vlně povežeme až k podzimním volbám. Ale to jsou vše banální pravdy.

AUTOR: Filip Šebesta, 12. listopadu 2020

Zdroj: <https://www.institutvk.cz/>